

Supravegherea epidemiologică a hepatitelor virale B, C și D, măsurile de control și răspuns, anul 2022

În Republica Moldova se realizează activități în supravegherea epidemiologică, reducerea morbidității, invalidității și mortalității determinate de hepatitele virale acute, trenante și cronice B, C și D, cirozele hepatice cauzate de virusurile nominalizate.

Conform datelor statistice în republică, în anul 2022 au fost înregistrate în total 1997 cazuri (a.2021-1888 cazuri) de hepatite virale, inclusiv 29 (1,4%) (a.2021-45 (2,3%)) cazuri forme acute și 1969 (98,6%) (a.2021-1843 (97,8%)) cazuri forme cronice.

Din totalul 1997 cazurilor de hepatită virală acută și cronică înregistrate în anul 2022: 1972 (98,7%) cazuri sunt hepatite virale B, C și D, 3 (0,2%) cazuri hepatită virală A, 1 (0,05%) caz de hepatită virală E și 21 (1,05 %) cazuri de alte hepatite virale.

Ponderea hepatitelor virale forme acute parenterale este determinată de hepatita virală B –22,7 % (5 cazuri), hepatita virală C - 68,2 % (15 cazuri), hepatita virală D (co-infecție și suprainfecție) - 9,1 % (2 cazuri), comparativ cu anul 2021- 45,8 % (11 cazuri), 50,0 % (12 cazuri) și - 4,2 % (1 caz) respectiv.

Ponderea hepatitelor virale, forme cronice parenterale, este determinată de hepatita virală B cu Delta Antigen 1,8 % (27 cazuri), hepatita virală B fără Delta Antigen 28,4% (412 cazuri), hepatita virală C de 69,8 % (1013 cazuri), comparativ cu anul 2021- 3,5 % (44 cazuri), 35,8% (452 cazuri), de 60,7% (767 cazuri), respectiv.

Indicele morbidității prin hepatita virală B acută s-a redus de la 10,6 cazuri la 100 mii populație în anul 2004 până la 0,16 în anul 2022, respectiv, prin hepatita virală C acută de la 2,95 cazuri până la 0,48 cazuri și prin hepatita virală D co-infecție și suprainfecție – de la 0,22 cazuri până la 0,06 cazuri (Figura 1).

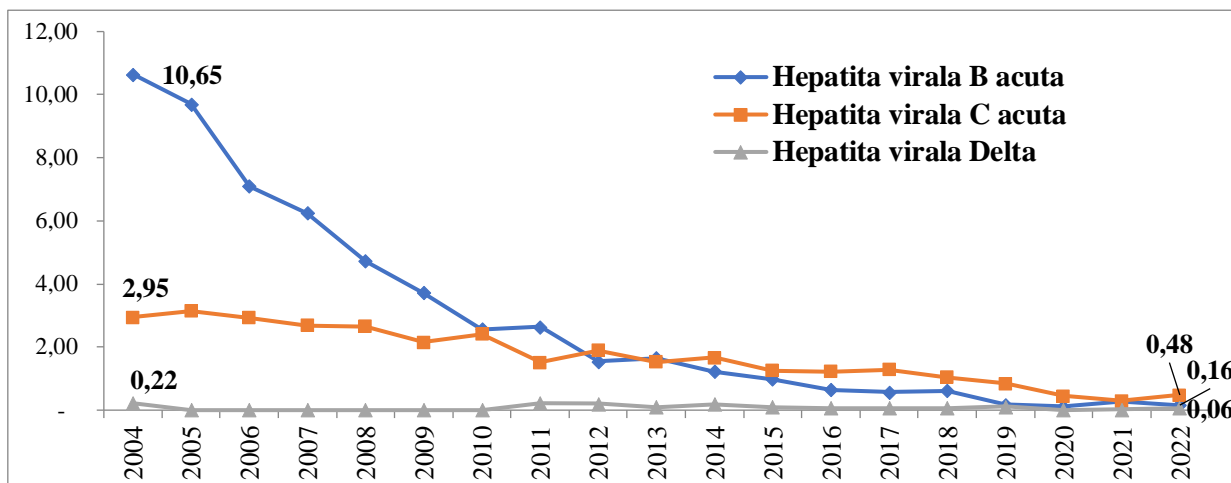

Fig.1 Dinamica morbidității prin hepatitele virale acute B, C și D în Republica Moldova, la 100 000 populație, a.a.2004-2022

În formele cronice, indicele morbidității prin hepatita virală B cronică cu Delta antigen primar depistată s-a redus de la 1,39 cazuri la 100 mii populație în anul 2011 până la 0,87 cazuri în anul 2022, prin hepatita virală B cronică fără Delta antigen primar depistată de la 17,16 cazuri până la 13,21 cazuri, prin AgHBs primar depistată de la 91,54 cazuri la 100 mii de populație în anul 2011 la 15,96 în anul 2022 și s-a majorat în hepatita virală C cronică de la 17,18 cazuri până la 32,47 cazuri, respectiv (Figura 2).

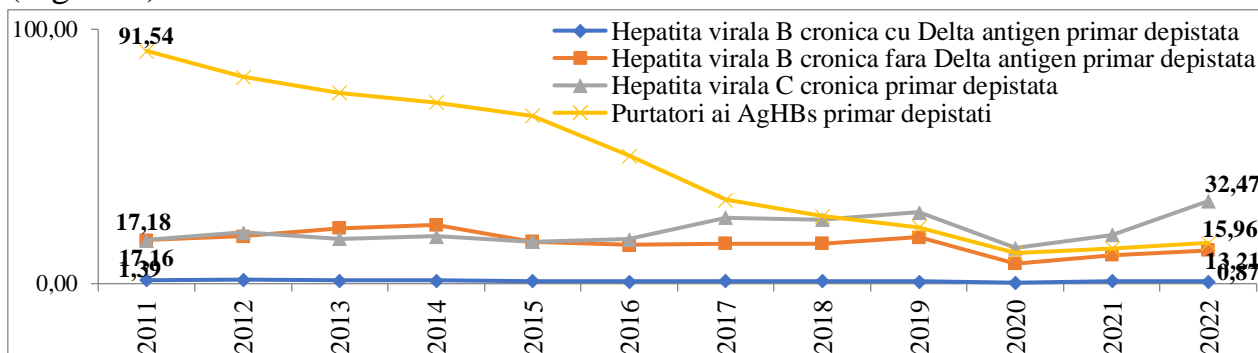

Fig.2 Dinamica morbidității prin hepatitele virale cronice B, C și D în Republica Moldova, la 100 000 populație, a.a.2011-2022

În perioada de referință, hepatita virală B acută a fost înregistrată în mun. Chișinău-3 cazuri, raionul Cahul și Ialoveni câte 1 caz, incidența la 100 mii populație constituind 0,45; 1,2 și 1,32, respectiv.

Analiza distribuției teritoriale a hepatitei virale C acute a identificat cea mai înaltă incidență la 100 000 populație în Dondușeni- 6,00 cazuri; Cantemir- 2,62; Orhei- 2,40; Căușeni- 1,48; Soroca- 1,46; Comrat- 1,40 ; Ialoveni-1,32; Hîncești- 1,31 și Chișinău- 0,74.

Incidența la 100 000 populație prin hepatita virală B cronică fără Delta antigen a constituit în mun. Chișinău 13,51 cazuri; mun. Bălți-6,10 și raioanele: Leova- 83,01; Orhei-82,94; Cimișlia-81,80; Florești-49,79; Taraclia-45,97; Ialoveni-30,41; Hîncești-20,93; Cahul-20,41; Vulcănești-20,39; Glodeni-15,57; Strășeni-10,52;

Căușeni-8,90; Drochia-6,20; Briceni-3,63; Dondușeni-3,00; Ocnîța-2,41; Ștefan-Vodă-2,01 și Edineț-1,66.

Prin hepatita virală C cronică incidența la 100 000 populație a constituit în mun. Chișinău 33,40 cazuri; mun. Bălți 20,34 cazuri și raioanele: Orhei-67,31; Florești-49,79; Drochia-38,78; Ialoveni-35,70; Căușeni-32,65; Taraclia-30,65; Briceni-25,39; Cahul-22,81; Strășeni-18,04; Cimișlia-17,53; Leova-17,18; Fălești-14,30; Vulcănești-12,24; Basarabeasca-5,92; Edineț-3,33; Glodeni-2,22; Ștefan-Vodă-2,01; Criuleni-1,70 și Ceadr-Lunga-1,52.

Incidența pe segmente de vârstă și mediul de trai prin hepatitele virale B, C și D, formele acute la 100 000 populație a constituit:

- prin hepatita virală B acută – 0,16 cazuri (a.2021-0,27), inclusiv: la maturi - 0,21 (a.2021- 0,31) și la copii - 0,00 (a.2021-0,13), în localități urbane - 0,14 (a.2021-0,38) și rurale - 0,18 (a.2021-0,19);

- prin hepatita virală C acută - 0,49 cazuri (a.2021-0,30), inclusiv: la maturi - 0,62 (a.2021-0,37) și la copii - 0,00 (a.2021-0,00), în localități urbane - 0,70 (a.2021-0,43) și rurale - 0,31 (a.2021-0,19), (Tabelul 1).

Tabelul nr. 1

**Incidența prin hepatitele virale B și C acute,
la 100 000 populație, a.a. 2017-2022**

		2017	2018	2019	2020	2021	2022
Incidența prin hepatita virală B acută, a.a. 2017- 2022	Total	0,57	0,62	0,17	0,12	0,27	0,16
	Maturi	0,74	0,77	0,18	0,12	0,31	0,21
	Copii	0,15	0	0,13	0,13	0,13	0
	Urban	0,65	1,08	0,38	0,16	0,38	0,14
	Rural	0,6	0,23	0	0,09	0,19	0,18
Incidența prin hepatita virală C acută, a.a. 2017-2022	Total	1,32	1,04	0,85	0,45	0,3	0,49
	Maturi	1,8	1,29	1,02	0,55	0,37	0,62
	Copii	0	0	0,13	0	0	0
	Urban	2,3	1,9	1,08	0,54	0,43	0,7
	Rural	0,82	0,32	0,65	0,37	0,19	0,31

Incidența prin hepatitele virale B, C și D formele cronice la 100 000 populație a constituit:

- prin hepatita virală B cronică fără Delta antigen – 13,43 cazuri (a.2021-11,27), inclusiv: la maturi – 16,92 (a.2021-13,44), la copii – 0,31 (a.2021-1,98), în localitățile urbane – 15,17 (a.2021-12,99) și rurale – 11,90 (a.2021-9,79);

- prin hepatita virală B cu Delta antigen – 0,88 cazuri (a.2021-1,1), inclusiv: la maturi – 1,11 (a.2021-1,17), la copii - 0,00 (a.2021-0,79), în localitățile urbane – 0,77 (a.2021-1,40) și rurale - 0,98 (a.2021-0,84);

- prin hepatita virală C cronică – 33,01 cazuri (a.2021-19,13), inclusiv: la maturi – 41,63 (a.2021-23,47), la copii - 0,62 (a.2021-0,53), în localitățile urbane – 53,97 (a.2021-28,79) și rurale – 14,71 (a.2021-10,81) (Tabelul 2).

Tabelul nr. 2

Incidența prin hepatita virală B și C cronică, a.a.2017-2022

		2017	2018	2019	2020	2021	2022
Incidența prin hepatita virală B cronică cu Delta Antigen primar depistată, a.a.2017-2022	Total	1,02	0,99	0,85	0,37	1,1	0,88
	Maturi	1,23	1,17	1,05	0,46	1,17	1,11
	Copii	0,13	0,26	0	0	0,79	-
	Urban	0,97	1,35	0,97	0,49	1,4	0,77
	Rural	1,06	0,69	0,74	0,28	0,84	0,98
Incidența prin hepatita virală B cronică fără Delta Antigen primar depistată, a.a. 2017-2022	Total	16,17	15,79	18,28	7,86	11,27	13,43
	Maturi	19,91	19,42	22,42	9,57	13,44	16,92
	Copii	0,39	0,52	0,53	0,53	1,98	0,31
	Urban	18,24	17,98	18,33	7,39	12,99	15,17
	Rural	14,41	13,93	18,24	8,26	9,79	11,9
Incidența prin hepatita virală C cronică, a.a.2017-2022	Total	26,6	25,24	28,03	14,07	19,13	33,01
	Maturi	32,74	31,08	34,51	17,23	23,47	41,63
	Copii	0,65	0,65	0,26	0,53	0,53	0,62
	Urban	38,58	41,86	47,76	23,07	28,79	53,97
	Rural	16,34	11,13	11,05	6,31	10,81	14,71

În scopul reducerii în continuare a morbidității prin hepatitele virale B, C și D acute, cronice și ciroze și minimizarea consecințelor socio-economice a hepatitelor virale, în anul 2022 au fost realizate următoarele activități:

- **Asigurarea testării pentru diagnosticul de laborator al hepatitelor virale B, C și D**

Diagnosticul etiologic de laborator al hepatitei virale B, C și D se efectuează în conformitate cu algoritmul de diagnostic și definițiile de caz standard.

În republică, se realizează testarea de screening la hepatitele virale B și C cu teste rapide de diagnostic (TRD), sporind accesibilitatea populației la testare. În anul 2022 cu TRD au fost testate la HVB 55688 de persoane, dintre care 1993 (3,58%) persoane au fost cu rezultat pozitiv și la HVC au fost testate 49554 de persoane, dintre care 2190 (4.42%) persoane au fost cu rezultat pozitiv.

- ***Asigurarea activităților de prevenire a hepatitelor virale și profilaxiei specifice a hepatitei virale B pentru grupurile cu risc sporit de infectare.***

Instituțiile medicale și direcțiile CSP teritoriale au organizat și efectuat activități profilactice și măsuri antiepidemice în focare. Este asigurată inofensivitatea manoperelor și manipulațiilor medicale, managementul deșeurilor medicale, personalul medical asigurat cu echipament individual de protecție, cu biocide și articole medicale monoutilizabile, aparataj și tehnică modernă pentru dezinfectarea și sterilizarea garantată a instrumentarului și echipamentului medical.

În conformitate cu Planul de vaccinare pentru anul 2022, a fost realizată imunizarea contra hepatitei virale B a persoanelor din grupurile de risc. În acest scop, vaccinul contra hepatitei virale B a fost repartizat în teritoriile administrative conform repartiției MS.

În perioada de referință, a fost asigurată monitorizarea lunară a realizării vaccinărilor prin intermediul rapoartelor statistice privind vaccinărilor efectuate, transferul datelor în format electronic, generalizarea și analiza lor. În anul 2022, au fost vaccinate cu vaccin contra hepatitei virale B *cu prima doză* 4602 persoane din 4977 planificate, *cu a doua doză* 3485 persoane din 3828 planificate, *cu a treia doză* 2368 persoane din 2781 planificate, *cu a parta doză* 1091 persoane din 1117 planificate. Cuprinderea vaccinală contra hepatitei virale B a grupurilor cu risc sporit de infectare, în anul 2022 a avut o tendință de creștere, comparativ cu anul 2021, constituind cu I doză- 92,5%, cu a II doză- 91,0%, cu a III doză- 87,0% și cu a IV doză- 97,7% (Tabelul nr.3).

Tabelul nr. 3

**Cuprinderea vaccinală contra hepatitei virale B
a populației cu risc sporit de infectare**

	I doză		II doză		III doză		IV doză	
	Planificat	Realizat %	Planificat	Realizat %	Planificat	Realizat %	Planificat	Realizat %
2020	6181	39,0 %	6209	47,9%	6480	48,0 %	814	53,2%
2021	5090	58,7 %	6126	52,6 %	5641	31,5 %	497	80,5 %

2022	4977	92,5%	3828	91,0%	2721	87,0%	1117	97,7%
------	------	-------	------	-------	------	-------	------	-------

- **Asigurarea accesului la servicii de tratament și îngrijire continuă a pacienților cu hepatite virale B, C și D în baza implementării Protoacoalelor clinice naționale și Ghidurilor clinice internaționale**

În republică este asigurat accesul la servicii de tratament, inclusiv antiviral și îngrijire a pacienților cu hepatite virale B,C și D și se realizează în conformitate cu prevederile Ordinului Ministerul Sănătății nr. 641/2016 ”Cu privire la aprobarea Regulamentului privind procedura de includere a pacienților în terapia antivirală a hepatitelor cronice și cirozelor hepatice virale B,C, D la copii și adulți, Ordinului MS nr. 1315/2018 „Cu privire la modificarea Ordinului Ministerului Sănătății nr. 641”, Ordinului MS nr. 588/2020 „Cu privire la instituirea Comisiei specializate pentru inițierea tratamentului antiviral a Ministerului Sănătății”.

Tratamentul antiviral al bolnavilor cu hepatite cronice și ciroze hepatice virale B, C, D este efectuat în baza Protoacoalelor Clinice Naționale, fiind accesibil pentru majoritatea pacienților datorită bunei organizări a activității Comisiei specializate a Ministerului Sănătății pentru inițierea tratamentului antiviral, care rapid și eficient examinează un număr mare de dosare depuse de cetățeni.

În perioada de referință a continuat elaborarea Ordinilor de includere în tratament antiviral a pacienților cu hepatite cronice și ciroze hepatice virale B, C, D la copii și adulți. Din momentul inițierii tratamentului antiviral (noiembrie 2016 – decembrie 2022), care se realizează în conformitate cu prevederile Regulamentului privind procedura de includere a pacienților în terapia antivirală a hepatitelor cronice și cirozelor hepatice virale B, C, D la copii și adulți. Comisia specializată pentru inițierea tratamentului antiviral, a examinat dosarele a **27419** de pacienți cu hepatite cronice și ciroze hepatice virale, dintre care 21091 cazuri cu HVC și 6328 cazuri cu HVB/HVD (Tabelul 4).

Tabelul 4

**Pacienți incluși în tratament antiviral
în perioada noiembrie 2016 – decembrie 2022, (abs.)**

Nr pacienți	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Total
HVC	920	6664	5267	3537	1432	1744	1527	21091
HVB/ HVD	-	1064	1411	1191	706	908	1048	6328

Total	920	7728	6678	4728	2138	2652	2575	27419
--------------	------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	--------------

În perioada anilor 2016 – 2022 au fost semnate **51** de ordine a Ministerului Sănătății cu privire la încadrarea în tratamentul antiviral a pacienților cu hepatite virale cronice și cirozelor hepatice.

Pe parcursul anului 2022 au fost semnate **8** Ordine a Ministerului Sănătății și respectiv incluși în tratament antiviral **2575** pacienți, din care 1527 pacienți cu HVC, 936 pacienți cu HVB și 112 pacienți cu HVD (Tabelul 5).

Tabelul 5

Pacienți incluși în tratament antiviral în perioada ianuarie–noiembrie 2022, conform ordinelor, (abs.)

Caz / Ordin	Ord. MS Nr. 47 24.02.22	Ord. MS Nr. 207 05.03.22	Ord. MS Nr. 361 15.04.22	Ord. MS nr. 507 01.06.22	Ord. MS nr.655 06.07.22	Ord. MS nr.802 01.09.22	Ord. MS nr.1061 09.11.22	Ord. MS nr.1203 23.12.22	Total
HVC	154	174	138	0	92	452	455	62	1527
HVB	71	120	110	139	60	166	153	117	936
HVD	5	10	9	15	8	22	33	10	112
Total	230	304	257	154	160	640	641	189	2575

În perioada 2016-2022, în tratament antiviral au fost incluși 69 de copii (anul 2022 – 14 copii), respectiv 48 de cazuri cu hepatite cronice virale HVC (anul 2022 – 10 HVC) și 21 de cazuri cu hepatite cronice virale HVB/HVD (anul 2022 – 4 HVB/HVD). De asemenea, au beneficiat de tratament și 483 de pacienți ce se aflau în detenție (anul 2022 – 66 pacienți), respectiv 463 cu hepatite cronice virale HVC (anul 2022 – 63 HVC) și 20 cu hepatite cronice virale HVB/HVD (anul 2022 – 3 HVB/HVD) (Tabelul 6).

Tabelul 6

Pacienți aflați în detenție și copii cu hepatite cronice și ciroze hepatice virale B, C, D, incluși în tratament antiviral în perioada 2016 – 2022 (abs.)

Nr pacienți		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Total
Penitenciar	HVC	0	1	102	95	67	133	63	463
	HVB/ HVD	0	0	0	3	6	8	3	20
	HVC	0	0	12	15	5	6	10	48

Copii	HVB/ HVD	0	0	0	3	8	6	4	21
--------------	---------------------	---	---	---	---	---	---	---	-----------

- ***Informarea continuă cu sporirea gradului de alertă a fiecărei persoane, îndeosebi în rândul grupurilor cu risc sporit de infectare și a comunității privind hepatitele virale B, C și D***

În scopul sporirii gradului de conștientizare a populației cu privire la hepatitele virale, educare și formare a unui comportament inofensiv, anual, se organizează și se desfășoară Ziua Mondială a Hepatitei – 28 iulie. În anul 2022, tema evenimentului a fost „*Hepatita nu poate aștepta*”, având ca scop informarea și conștientizarea populației privind pericolul ce-l prezintă hepatita, povara globală a hepatitelor virale, complicațiilor la nivel individual și la nivel național, pentru a facilita obținerea asistenței medicale, necesitatea testării și cunoașterii statutului, iar în caz de necesitate, adresării pentru tratament.

În acest context, în perioada de referință s-au organizat și desfășurat un șir de acțiuni de informare, educare și comunicare pentru diferite grupuri de populație, inclusiv din grupurile cu risc sporit de infectare, cum ar fi: seminare, ședințe informative, prelegeri online, informații în mass-media, și rețelele de socializare, lecții publice, convorbiri individuale și în grup, acțiuni în comunitate etc.

Subiectele abordate s-au axat preponderent pe măsurile eficiente de prevenire, descriere a poverii globale prin hepatitele virale, inclusiv a complicațiilor; accesarea serviciilor de diagnostic și tratament, promovarea unui mod de viață sănătos la toate vârstele, în special pentru adolescenți și tineri, etc.

Conform raportului statistic 50 – san privind promovarea sănătății și educației pentru sănătate, în țară au fost organizate 394 seminare de instruire, în cadrul cărora au fost instruiți 15702 persoane, au fost elaborate 41 materiale metodico-informative, au fost translate 32 emisiuni la posturile de televiziune, au fost difuzate 8 emisiuni la radio, au fost publicate 44 articole în presă, au fost plasate 168 de informații în resursele de internet (pagini WEB, rețele socializare, etc.). De asemenea, au fost susținute 4153 prelegeri, 97171 convorbiri, 28 de acțiuni organizate în comunități (flash – mob, expoziții, serate, etc.) și elaborate 426 buletine sanitare.

- ***Realizarea cercetărilor științifice, privind hepatitele virale B, C și D cu perfecționarea măsurilor de supraveghere și răspuns pentru reducerea riscului de transmitere***

În perioada anului 2022 a continuat realizarea a 2 proiecte de cercetări științifice în domeniul hepatitelor virale:

1. Proiectul ” Seroprevalența hepatitei virale E separat și în asociere cu hepatitele virale A, B, C cu optimizarea măsurilor de control și răspuns”, în cadrul programului de stat.
2. Proiectul „Studiul de seroprevalență pentru evaluarea impactului vaccinării contra Hepatitei B în Republica Moldova”, realizat de ANSP de comun cu Institutul Robert Koch (Germania, Berlin)

În anul 2022 a fost susținută teza de doctor habilitat în medicină cu tema: “Hepatita cronică, ciroza hepatică și cancerul hepatic primar în Republica Moldova: epidemiologie, pronostic și strategie de combatere”.

Activități prioritare pentru anul 2023

- Asigurarea accesului populației la testarea de screening la markerii hepatitelor virale, în scopul depistării persoanelor infectate, confirmării diagnosticului și înrolarea în tratamentul specific.
- Asigurarea accesului la tratament antiviral a persoanelor cu hepatite virale și ciroze hepatice.
- Asigurarea imunizării împotriva hepatitei virale B a persoanelor din grupurile cu risc de infectare.
- Promovarea modului sănătos de viață pentru excluderea transmiterii pe cale sexuală, habituală și prin utilizarea de droguri injectabile a hepatitelor virale B, C și D.
- Organizarea și realizarea Zilei Mondiale a Hepatitei cu implicarea mass-media, comunităților și societății civile etc.
- Instruirea personalului medical privind riscul infectării profesionale, interpretarea semnificației markerilor serologici ai hepatitelor virale B, C și D și măsurilor de combatere a acestora.
- Asigurarea supravegherii epidemiologice cu elaborarea și publicarea rapoartelor naționale privind situația epidemiologică prin hepatitele virale.
- Realizarea analizei situaționale, studiilor științifice privind aspectele etiologice, epidemiologice, clinice, de diagnostic, tratament și profilaxie a hepatitelor virale B, C și D acute, cronice și cirozelor hepatice.

